

Výro(e)čná správa UKB za rok 2029

Alojz Androvič

androvic@ulib.sk

Minulý rok v jeseni sa uskutočnila na Slovensku medzinárodná konferencia „Digitálna knižnica“ s podnázvom Knižnice 2015 – 2030. Už samotný podnázov napovedá, že ústrednou témou bola budúcnosť knihovníctva a knihovníckej profesie. V tomto čísle ITlib uverejňujeme jeden z najzaujímavejších príspevkov „Výročná správa UKB 2029“, ktorý prináša ľahko futuristické, ale veríme, že nie úplne utopistické myšlienky o tom, ako bude podľa predstáv autora fungovať knižnica v roku 2029. Hlavným hrdinom tohto článku sa stala Univerzitná knižnica v Bratislave ako „vedecká knižnica zodpovedná za ochranu a prístupňovanie znalostného kapitálu spoločnosti“. V príspevku je možné nájsť viaceré zaujímavé postrehy, ktoré po hlbšej úvahe sú mimoriadne zaujímavými inšpiráciami...

Motto: Odkiaľ pochádzajú správne myšlienky? Azda padajú z neba? Nie! (Mao Ce-tung)

Úvod

Rok 2029 sa niesol v znamení osláv 110. výročia založenia Univerzitnej knižnice v Bratislave. Naplnili sa tak opatrné očakávania prognostikov, ktoré naznačovali, že aspoň jedna vedecká knižnica v hlavnom meste Slovenska prežije rok 2020. Knižnica funguje v nezmenenej vonkajšej (kamennej) podobe aj dnes, a to napriek tomu, že sa v súlade s trendmi ostatných desaťročí totálne preorientovala z fyzických zbierok na digitálne a virtuálne. Prežila aj vďaka tomu, že ťažisko služieb sprístupňovania informačných prameňov nahradili funkcie a ponuka služieb archívu informácií, vedeckých údajov a znalostí a knižnica sa pretransformovala zo zbierkotvornej inštitúcie na tvorivú „dielňu“ a centrum intelektuálnych a ďalších zmysluplných zážitkov. Orientácia na užívateľa sa pružne napĺňa najmä v kontexte komunit podľa najrôznejšieho záujmového profilu, vďaka čomu sa darí naplňovať konkrétne ciele v oblasti sociálnej inklúzie a pozitívneho vplyvu moderných znalostných a dátových (pôv. knižnično-informačných) služieb na rozvoj postznalostnej – zážitkovej spoločnosti.

V živej pamäti máme všetci minuloročné obavy z hroziacej astronomickej katastrofy. Podľa dostupných údajov 13. apríla 2029 malo dôjsť k zrážke asteroidu 99942 (2004 MN₄) so Zemou. V noci 13. apríla 2029 megalitický Apophis našťastie preletel vo vzdialenosti 36 350 km od stredu Zeme. Bratislavu zasiahol svojím okrajom hurikán vyvolaný jeho preletom. UKB však neutrpela väčšie škody, zo strechy historickej budovy na Michalskej ulici spolu s niekoľkými škričkami spadol symbol dobyvateľov „karpatskej kotliny“ z uplynulého tisícročia.

Vzhľadom na to, že v podzemných skladoch už neskladujú klasické papierové dokumenty, ktoré sú uložené v supermodernom depozitnom sklade v Dúbravke, stačilo vypumpovať z pivníc vodu. Strecha sa opravila a vďaka spadnutému Turulovi sa konečne vytvorili základné podmienky na to, aby UKB mohla prevziať úlohy hlavnej krajskej knižnice aj oficiálne (pozn. aut.: Termín „národný“ sa používal do roku 2019, v Spojených štátoch európskych ho nahradil pojem „krajský“).

Činnosť UKB sa v uplynulom roku rozvíjala vo všetkých troch hlavných oblastiach – na úseku tvorby znalostnej bázy, úseku tvorby pridanej hodnoty a na úseku znalostných zážitkov a služieb. Pokračovala postupná inovácia dátovej a komunikačnej infraštruktúry a intenzívna regionálna spolupráca v rámci siete hlavných krajských knižníc SŠE (angl. United States of Europe – USE).

Tvorba znalostnej bázy

Tvorba znalostnej bázy sa takmer výhradne zamerala na odborné elektronické pramene. Portfólio typov tvoria e-knihy, e-časopisy, plnotextové, abstraktové, referenčné, štatistické numerické databázy, audiovizuálne, grafické a ďalšie multimediálne dokumenty (objekty). Kúpou sa získavali najmä e-pramene, ktoré sa stali integrálnou a trvalou súčasťou znalostného fondu. Externé pramene sa sprístupňovali výhradne spôsobom „pay per view“, na ktorom participovala knižnica v pomere 50 : 50. Táto nová stratégia budovania knižničného fondu významne zlepšila ekonomiku využívania znalostných prameňov a posilnila pozíciu knižnice vo vyjednávaní cien s ich producentmi.

Úsek tvorby znalostnej bázy (pôvodne odbor akvizície dokumentov) sa popri kúpe e-prameňov a už spomínanom manažmente licencií zameril na selektívnu žatvu na webe verejne dostupných prameňov (Open Access), vlastných znalostných výberov a kompozícií s pridanou hodnotou a na hosting prameňov generovaných užívateľmi a tvorivými skupinami študentov, pedagógov a vedeckých pracovníkov v rámci organizovaných kolaboratórií. Veľkú časť z toho tvoria výskumné údaje a výsledky výskumných projektov, ktoré sa sprístupňujú.

Ad hoc sa do znalostného fondu knižnice zaraďovali osobné archívy a dokumenty neprofesionálneho charakteru, ktoré reflektovali génia loci bez časového ohraňovania. UKB tak prebrala štafetu nedávno zrušeného Ústavu pamäti národa.

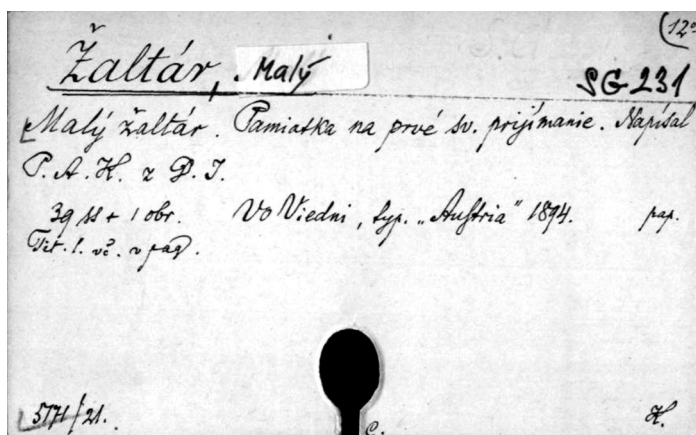
Prírastky centrálného indexu boli podrobované dôslednému vyhodnocovaniu faktora inovatívnosti a originality a podrobené testom kompatibility so sémantickým profilom knižnice.

UKB pokračovala aj v osvedčenom spôsobe akvizície a evaluácie prameňov formou crowdsourcingu. Zapojenie užívateľov-návštevníkov knižnice sa pozitívne odrazilo v zvýšení návštevnosti a formovaní nového profilu fondu. Vzhľadom na všeobecnú (takmer výlučnú) dostupnosť odbornej literatúry v elektronickej forme sa nám podarilo v spolupráci s verejnosťou vybudovať pomerne slušnú zbierku komixov a prvoplánovej literatúry. Medzi odbornou knižničnou komunitou je populárny najmä seriál „Stratégia rozvoja slovenského knihovníctva“, ktorý zachytáva vývoj knižničného systému na Slovensku v ostatných troch desaťročiach. Možno aj vďaka tomu začali po rokoch absencie navštevovať knižnicu aj poslucháči a pedagógovia odboru knižnično-znalostné štúdiá (pozn. aut.: predtým Katedra knižničnej a informačnej vedy) z najväčšej slovenskej univerzity.

Dobry prehľad o záujmoch čitateľov máme vďaka nedávnomu všeobecnému zavedeniu občianskych identifikátorov (občianskych preukazov) vo forme podkožných čipov. V každej sekunde tak máme prehľad o tom, čo naši návštevníci práve držia v ruke alebo po čom siahajú. Na základe toho môžeme presne fakturovať autorským zväzom poplatky za propagáciu toho-ktorého autora či diela.

Tvorba pridanej hodnoty

Rok 2029 bol pre našu knižnicu významným medzníkom v zabezpečovaní spracovania fondov tradičným spôsobom. Ukončil sa projekt RetroKat retrokonverzie asi 1 400 000 katalógových záznamov z klasických katalógov UKB, započatý r. 2013, a do metacloudu knižničného systému V 5. generácie (Virtua – Vir – V) sa FRBRizovali a vložili informácie z posledného katalógového lístku (pozri obr. *Posledný záznam z generálneho lístkového katalógu UKB*). Rozsah online publikovaných katalógových záznamov fondu UKB sa tak priblížil k hranici 2 000 000. Predpokladáme, že vďaka postupnej deduplikácii sa tento počet najbližších 10 rokov udrží. Odozva metaportálu CH (Chameleon – Cham – CH) sa ustálila na prijateľných 5 sekundách, čo poskytuje dostatok časopriestoru na premýšľanie nad tým, čo vlastne človek hľadá.

Posledný záznam z generálneho lístkového katalógu UKB

Významným zdrojom pridanej hodnoty je realizácia vlastných výskumných úloh. Zameriavajú sa na široké spektrum tém, ktoré prináša sám život a ktoré implikuje znalostný ekosystém knižnice.

Základný bibliografický výskum pokračoval v plnej šírke a intenzite. Spomedzi projektov treba spomenúť najmä projekt terciárnej bibliografie (t. j. bibliografia bibliografií bibliografií), ktorý priamo nadväzuje na projekty sekundárnej bibliografie z uplynulého desaťročia a poskytuje komplexný pohľad na výsledky 120-ročného zanieteneho úsilia našich pomocných, výskumných a vedeckých pracovníkov.

K významným vedeckým počinom UKB uplynulého roka patrí aj potvrdenie Kurzweillovej predpovede úspešného zvládnutia tzv. Turingovho testu strojovej inteligencie [2], datovanej na rok 1929 [1]. Túto prognózu sme potvrdili nepriamou metódou na základe dôkazu, ktorým je zdokumentovaný (žiaľ, nepublikovaný) výrok frustrovaného čitateľa našej knižnice, ktorý sa počas rozhovoru s konkrétnym konzultantom domnieval, že komunikuje so zacykleným programom. Na základe tohto výsledku možno konštatovať, že sme v uplynulom roku vo vývoji knižničných konzultačných služieb dosiahli tzv. bod singularity, od ktorého už nemusia knihovníci do týchto neproduktívnych procesov vôbec zasahovať [3]. Nahradili ich počítače. Konzultanti tak mohli byť preškolení na animátorov vzdelávania a kreativity.

vateľný) výrok frustrovaného čitateľa našej knižnice, ktorý sa počas rozhovoru s konkrétnym konzultantom domnieval, že komunikuje so zacykleným programom. Na základe tohto výsledku možno konštatovať, že sme v uplynulom roku vo vývoji knižničných konzultačných služieb dosiahli tzv. bod singularity, od ktorého už nemusia knihovníci do týchto neproduktívnych procesov vôbec zasahovať [3]. Nahradili ich počítače. Konzultanti tak mohli byť preškolení na animátorov vzdelávania a kreativity.

Znalostné zážitky a služby

Dlhodobá ochrana knižničného fondu a jeho efektívne a adresné sprístupňovanie je podstatným, nie však výlučným obsahom poslania knižnice. Výsostným cieľom je napomáhanie procesu zužitkovania informácií na rozvoj osobných znalostí užívateľa.

Na podstate budovanej znalostnej bázy s priebežne pridávanou pridanou hodnotou sa v rámci ekosystému knižnice realizovali aj v uplynulom roku rôzne znalostné aktivity a služby. Zameriavali sa na uspokojovanie bezprostredných a predpokladaných hmotných a nehmotných potrieb užívateľov.

Paradoxne, prekypujúca ponuka dostupných prameňov a informácií má často podobný efekt ako ich nedostatok. Preto aj v uplynulom roku dominovali asistenčné služby pri vyhľadávaní, známe už z predinternetovej éry. Schopnosť vyhľadávania relevantných a spoľahlivých informácií, ktoré spočívajú na historických profesionálnych fundamentoch, tvorby opisných a vecných metadát a definovaní sémantických väzieb zostáva našou profesionálnou výsadou. (pozn. aut.: Sme jednoducho nenahraditeľní!). Vysokú profesionalitu preukazujú pri tom najmä naši najskúsenejší senior-asistenti, ktorí „à priori“ stále niečo hľadajú (... strácajú, zabúdajú, hľadajú...).

Hmotné výstupy súviseli najmä s produkciou tlačovín on-demand (služby Print on Demand) a so službou retrokonverzie digitalizátov, ktorej podstatou je verná rekonštrukcia, resp. emulácia a zhmotnenie pôvodných predlôh. Desiatka inštalovaných samoobslužných 3D tlačiarň je v plnej permanencii.

Nehmotné výstupy sa dotýkali najmä sociálnej inklúzie a mentálnej asistencie zameranej na jednotlivca i skupiny. Čím viac času trávia ľudia pred obrazovkami a pracujú z domu, tým viac pociťujú nedostatok socializácie.

Dovolím si odcitovať architekta G. T. Freemana: „Zatiaľ čo internet vedie k izolácii jednotlivcov, knižnica ako fyzický priestor pôsobí opačne. ... Je to miesto, kde sa ľudia stýkajú úplne inak. Stávajú sa súčasťou komunity...“ [7]. Tento výrok potvrdzuje našu skúsenosť z nedávnej minulosti, ktorá preukázala, že individuálna penetrácia informačných technológií a personalizácia aktivít v rámci globálneho informačno-komunikačného priestoru dosiahli všeobecné maximum a výrazne ovplyvnili klasickú komunikáciu „slovom a písmom“, čím obmedzili prirodzenú humánnu interakciu. Orálnu komunikáciu nahradila fyziologická a mentálna interakcia so znalostnými a dátovými systémami.

Univerzitná knižnica vyhlásila vojnu tomuto fenoménu novodobej „negramotnosti“ tým, že organizuje kurzy klasického písania a štylistiky, ako aj priamej medziľudskej orálnej komunikácie (vis à vis). Terapeutické semináre „Pohľad do očí vášho milovaného...“ alebo „Povedz mi, čo chceš, hneď to dostaneš“ sú obľúbené u používateľov knižnice bez rozdielu veku a pohlaví.

Vďaka dlhodobému úsiliu sa podarilo prebudovať Personálny referát na oddelenie ľudských zdrojov, s osobitným dôrazom na celoživotné vzdelávanie. Do jeho gescie sme, vzhľadom na dlhodobé skúsenosti pri správe utajovaných údajov a utajovaní správnych údajov, zahrnuli aj priebežnú starostlivosť o používateľov knižnice.

Pri príležitosti 100. výročia pomenovania metódy Xi-Nao (vysl. „ši-nao“) na reformu myslenia (pozn. prekl.: 净脑序理 – čistenie mysle) Mao Ce-tungom roku 1929, sme túto metódu rozpracovali na vedeckom informačno-ekologickom základe a zaviedli medzi prvými na svete unikátnu službu tzv. mentálnej ekologizácie (pozn. aut.: V staršej anglosaskej literatúre sa používa pomerne hrubý termín „brain-washing“ [5]). Vychádzali sme pritom z praxou overenej hypotézy, že „poriadok na internete sa nedá spraviť, preto ho treba spraviť v hlavách“. Túto službu knižnice využívajú najmä študenti a absolventi početných slovenských univerzít s cieľom zmierniť individuálny informačný chaos a získať kapacity na nový prílev vedomostí. Služba sa teší veľkej obľube verejnosti, v praxi sa osvedčila aj ako prevencia. Potvrdzuje to aj zvýšený štatistický údaj opakovaných individuálnych prístupov k rovnakým dokumentom. Niekedy čítajú to isté aj päťkrát.

V uplynulom roku (2029) sme vytvorili v rámci úseku znalostných aktivít a služieb samostatný odbor kredibility a invencie, ktorý poskytuje služby v oblasti preventívnej kontroly plagiacity diel a kvalifikačných prác, posudzovania dôveryhodnosti dát a informácií a originality nápadov a tém. Prispievame tým k plynulosti procesu udeľovania vysokoškolských a akademických titulov, ktorý sa zbytočne nezdržiava pri dodatočnom posudzovaní pôvodnosti odovzdaných prác. Konzultácie v oblasti originality nápadov a tém oceňujú najmä vysokoškolskí pedagógovia, ktorí vďaka úspore kapacít môžu garantovať viacero odborov na viacerých miestach (v rovnakom čase) a nemusia zbytočne vymýšľať nové veci a témy.

Hlavné skupiny užívateľov

Výstupy, služby a fondy UKB ako vedeckej knižnice a zážitkového centra si užívajú jednotlivci zo širokého spektra odborných komunit a generáčnych vrstiev, najmä s vysokoškolským vzdelaním – asi 75 % populácie (pozn. aut.: používateľ používa – užívateľ si užíva). Užívateľom knižnice sa automaticky stáva každý občan európskeho spoločenstva, ktorý sa identifikuje čipom z centrálného registra obyvateľov. Popri desiatich miliónoch virtuálnych návštev knižnica v uplynulom roku zaznamenala vyše 400 000 fyzických návštev 50 000 jednotlivých osôb. Generácia X (1961 – 1975) preferuje tradičné kultúrno-spoločenské akcie, koncerty a výstavy, generácia Y (1976 – 1990) využíva tradičné médiá a služby, najmä print on demand, navštevuje kurzy mediálnej gramotnosti a nových technológií v rámci nášho programu celoživotného vzdelávania. Generácia Z (1991 – 2005) využíva najmä vedecké dátové a informačné služby, publikačné služby, digitálne knižnice, repozitáre a kurzy manažmentu znalostí. Táto generácia sa najviac podieľa na interaktívnej tvorbe a obohacovaní poznatkového fondu a potenciálu knižnice. Najmladšia generácia Alfa (α) uprednostňuje virtuálnu realitu, skupinové eventy a hojne navštevuje kolaboratórium experimentálnej tvorivosti, ktoré sme vybavili najnovšími informačnými, komunikačnými a 4D prezentačnými a multimediálnymi technológiami. Uvoľnením skladov sme získali dostatok priestoru na zariadenie týchto moderných študijných priestorov, v ktorých „alfáci“ podkastujú, blogujú, chatujú... a hojne využívajú aj štúdióvu techniku na prípravu audio- a videozáznamov a holografii 4D.

Dátová a komunikačná infraštruktúra

V uplynulom roku sme s výnimkou kabinetu historických digitálnych prameňov prestali používať pri prezentačných termínaloch klávesnice a infraštruktúru sme prebudovali na bezkontaktnú dátovú komunikáciu, tzv. mentálne riadený dialóg (MRD). Pri tomto spôsobe stačí na niečo pomyslieť a výsledky na takto sformulovanú otázku sa okamžite zobrazia. V prvom období sme mali čiastočné problémy s interferenciou myšlienok pri ovládaní susedných staníc. Najskôr sme to riešili zväčšením rozstupu, neskôr sa osvedčili tieniace helmice. Ukázalo sa však, že použitie tejto novej technológie naráža na známy fenomén paralelného myslenia, keď popri štúdiu myslí väčšina našich návštevníkov aj na niečo druhé. Popri vedeckých animáciách sa tak na displejoch často zobrazujú iné, svojím spôsobom rozptyľujúce scény. Vývoj selektívneho interfejsu na deparalizáciu MRD-u sme zaradili medzi prioritné projekty.

Veľkej obľube čitateľov sa tešia individuálne kabíny virtuálnej reality, ktoré umožňujú trojrozmernú zážitkovú vizualizáciu širokého spektra javov a udalostí z minulosti, súčasnosti i budúcnosti. Kabíny poskytujú dostatočnú intimitu potrebnú na hlboký osobný zážitok. Veríme, že záujem o túto novú službu sa tematicky rozšíri a že okrem populárno-vedeckej odbornej problematiky klasifikovanej kódom MDT 57.017.5 [4] budú žiadané aj iné ponúkané témy, vizualizácie a zážitky. V uplynulom roku bolo v prevádzke 10 takýchto boxov, čo považujeme za optimum vzhľadom na intenzitu a náročnosť technologickej a hygienickej údržby.

V kontraste s ultramodernými technológiami sme vyčlenili v časti bývalého skladu kníh priestor bez jedinej elektrickej zásuvky, kde sa nesmie používať žiadna technika – tzv. somniárium, v ktorom naši užívatelia rozjímajú (o tom, čo potrebujú alebo chcú) a v ktorom sa už nejednému prispelo správne riešenie zložitého problému.

Medzi vzácne artefakty IKT infraštruktúry patrí historický dátový archív, v ktorom je dlhodobo uchovaný 24 a 1/2 petabytový masív digitalizovaných kultúrnych objektov, vygenerovaný zhruba pred 15 rokmi v rámci operačného programu vtedajšej Európskej únie. Takzvaný Centrálny Dátový Archív udržiavame dodnes v chode v nádeji, že sa v dohľadnom čase ukončí projekt konsolidácie registrov a metaúdajov a že sa konečne podarí zistiť a aspoň čiastočne sprístupniť to, čo sa vtedy na magnetické pásky nahralo. Dovoľm si na tomto mieste vysloviť vďaka klubu dôchodcov-technikov, ktorí nezištne pomáhajú udržať v chode dobovú výpočtovú techniku.

Medzinárodná spolupráca

Vďaka integrácii krajinských knižničných systémov sa medzinárodná spolupráca v rámci Európskej federácie do väčšej miery virtualizovala a realizuje sa formou telekonferencií a operatívneho tweetu. Výmena skúseností v tomto rámci takmer nie je potrebná, keďže sme na tom všetci rovnako. Teda rovnako dobre a rovnako zle. Aj preto sa zameriavame na nové, resp. staronové oblasti perspektívnej spolupráce.

V uplynulom roku sme si pripomenuli 111. výročie nástupu Mao Ce-tunga do Čínskej národnej knižnice. Bola to príležitosť na opakované pozvanie kolegov z jednej z najväčších knižníc na svete. Vďaka starostlivosti o Bašagičovu zbierku islamských rukopisov sa nám darí dlhodobo udržiavať kolegiálne kontakty s knižnicami vo viacerých islamských a orientálnych krajinách. Žiaľ, knižnica v Alexandrii vyhorela už po tretíkrát za ostatných 2 100 rokov a pri tej smutnej udalosti zhorela aj naša zmluva o bilaterálnej spolupráci.

Nemožno nespomenúť ani stáže u našich dávných partnerov a kolegov v krajinách nanovo konštituovaného Zakarpatského spoločenstva slobodných republík (bývalého ZSSR), ktorí dodnes svojím počtom knihovníkov, kníh a knižníc v prepočte na obyvateľa mnohonásobne prevyšujú európsky priemer. Tieto sa stali vďaka predmetom historického knižničného výskumu našich odborníkov, ktorí sa môžu na vlastné oči presvedčiť, ako to kedysi dávno bývalo aj u nás.

Rozpočet

Zavŕšený proces medzivládnej európskej integrácie sa pozitívne odrazil aj na rozpočte knižnice. Vďaka skutočnosti, že rezort mentálnej a fyzickej kultúry (pozn. aut.: vznikol r. 2019 zlúčením MŠR a MKSR) ostal jediným ministerským útvarom s krajinskou (rozumej celoštátnou) pôsobnosťou pre územie Slovenska, pričom rozpočet a počet úradníkov sú centrálné regulované (pozn. aut.: Brusel podľa odporúčaní Svetovej banky v Pekingu), a knižnica dostáva potrebné zdroje na fungovanie na rovnakej pomernej úrovni. Rozpočet knižnice je vďaka tomu dlhodobo stabilný a je na hlavu. Zvedenie vylepšenej metódy programového financovania na báze metodiky PPBS (Planning-Programming-Budgeting System) posilnilo úroveň riadenia aktivít a ľudských kapacít a prispelo k formovaniu novej spoločnosti. Na vysvetlenie: kto nerešpektuje závery Dozornej rady, resp. pokyny riadiacich pracovníkov, nedostane ani cent. Nová, nedávno schválená forma dohôd o pracovnej činnosti umožňuje zamestnávať dôchodcov bez nároku na mzdu. Vďaka tomu sa aj v minulom roku na personálnych nákladoch značne ušetrilo.

Organizačné a personálne zabezpečenie

Organizačná štruktúra sa priebežne prispôbuje požiadavkám doby. Federalizácia únie a reforma krajinského knižničného systému priblížila už roku 2019 UKB k postaveniu hlavnej krajinskej knižnice. V uplynulom roku sme si pripomenuli 10. výročie založenia Krajinského Konzorcia Knižníc (K3), ktoré združuje bývalé vedecké knižnice, dovtedy nezávisle pôsobiace na území Slovenska. Desaťročné pôsobenie ústredia K3 a Dozornej rady K3 na pôde našej knižnice

pod priamou gesciou krajinského Ministerstva mentálnej a fyzickej kultúry Slovenska prospelo našej činnosti po všetkých stránkach. Centralizácia viacerých aktivít, vrátane nákupu tovarov, zariadení a outsourcingu podporných služieb (verejné obstarávanie, doprava, reprografia), a centrálna koordinácia rozhodnutí správnej rady prispela ku konsolidácii dátovej a technologickej infraštruktúry a optimalizácii pracovných postupov konzorcia K3. Ešte sa síce stáva, že dochádza k duplicitnej tvorbe metaznalostných záznamov, je to však skôr v dôsledku prehnanej iniciatívy pri pridávaní pridanej hodnoty.

Personálne kapacity sa vďaka permanentnej penzijnej reforme a neskoršiemu odchodu do dôchodku podarilo stabilizovať, resp. zakonzervovať. Vedecké výskumy ukázali, že 80-ročný pracovník má porovnateľný výkon s väčšinou 70-ročných, čo sa potvrdilo aj v knižničnej praxi. (Nuž povedzme si, „medzi nami ženami“, je to tak!)

	2009	2019	2029
18 < 30	45	25	10
30 < 40	34	30	20
40 < 50	46	45	50
50 < 60	92	85	80
60 < 70	29	35	40
70 <		05	10
Spolu	246 / Ø47,56	225 / Ø 53,71	212 / Ø 59,96

V roku 2029 bol limit počtu zamestnancov UKB stanovený na 212, čo predstavuje v úhrne približne 5% pokles za uplynulých 20 rokov. Napriek systematickému znižovaniu základného stavu zamestnancov vo verejnej a plnej technologickej nezamestnanosti sa to podarilo najmä vďaka tvorbe nových pracovných miest v oblasti administratívy, ale aj v oblasti výskumných projektov a inovácií, a vzhľadom na požiadavky trvalej udržateľnosti dátovej a znalostnej infraštruktúry a služieb krajinského a globálneho významu (tzv. OPIS-Forever).

Veková štruktúra svojím spôsobom „vzrela“, pričom priemerný vek zamestnancov sa vyšplhal na 60-tku.

Tento stav dokumentuje aj tú skutočnosť, že (popri administratíve) knihovníctvo, resp. znalostné inžinierstvo, spoločne s medicínou a informačnými technológiami sa v ostatných rokoch zaradilo medzi posledné zmysluplné a perspektívne odbory a povolania s potenciálom dlhodobej udržateľnosti. (Pozn. aut.: Do tých čias, kým ľudstvo definitívne nezemrie.)

Záver

Univerzitná knižnica v Bratislave si aj v uplynulom roku s plnou zodpovednosťou uvedomovala svoje zodpovedné poslanie pri ochrane a sprístupňovaní znalostného kapitálu spoločnosti. Tento kapitál tvorí nielen statický obsah spravovaných zbierok a archívov, ale aj metódy a služby ich verifikácie a sprostredkovania [8]. A – samozrejme a predovšetkým – naši užívatelia, ktorí sa aktívne podieľajú na užívaní, formovaní a obohacovaní knižničného fondu a aktivít a dávajú im ultimatívny zmysel. Je to dlhodobá výzva, ktorú sme v uplynulom roku dokázali naplniť aj vďaka zachovaniu rámca trvalej inštitucionálnej udržateľnosti, ktoré sa zakotvili v knižničnom zákone z r. 2019.

Preto by som rád vyslovil vďaka pracovníkom Ministerstva mentálnej a fyzickej kultúry za vytvorenie optimálnych podmienok na realizáciu poslania našej kultúrnej a znalostnej inštitúcie a členom Dozornej rady Krajinského Konzorcia Knižníc (DR K3) za osvietené riadenie a riadenú osvetu pri rozvoji Univerzitetnej knižnice a jej aktivít pri naplňaní vlastných a verejných znalostných zážitkov a potrieb.

Záverom možno konštatovať, že úspešný rok 2029 skončil tak, ako začal – totiž v pondelok!

Odkazy

- [1] Kurzweil, Raymond (2005). *The Singularity Is Near: When Humans Transcend Biology*. New York: Viking Press. p. 200. ISBN 978-0-670-03384-3.
- [1] Turing, Alan: Computing Machinery and Intelligence. In: *Mind*, 1950, ISSN 0026-4423
- [3] Steele, Kristin: The singularity and the library. In: *Managing Library Finances*, Vol. 24, Iss:4, pp. 227-229. ISSN 0888-045X
- [4] MDT – Medzinárodné desiatinné triedenie 2008. Pracovná verzia. Copyright © www.snk.sk 1998-2011, www.ceit.sk.
- [5] Taylor, Kathleen (2006). *Brainwashing: The Science of Thought Control*. Oxford: Oxford University Press. p. 5. ISBN 978-0-19-920478-6.
- [6] Communication from the Commission (26/08/2010). http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/index_en.htm
- [7] Freeman, G.T.: *The library as place: changes in learning patterns, collections, technology and use*. In: *Library as Place: Rethinking Roles, Rethinking Space*, CLIS, Washington D.C., 2005.
- [8] Fatt Cheong Choy: Libraries and librarians – what next? In: *Library Management*, Vol. 28, Iss: 3, pp. 112-124.ch

Bratislava 1. apríla 2030